

در دومین نشست تبیین هنر انقلاب اسلامی عنوان شد:

ضعف در حوزه نظری هنر

در آستانه سالروز نامه تاریخی ۳۰ شهریور ۱۳۶۹ بنیان‌گذار فقیه جمهوری اسلامی به هنرمندان و خانواده شهدای هنرمند، دومین نشست تبیین هنر انقلاب اسلامی (هنر ناب) دیروز در محل سالن همایش‌های موزه فرش ایران برگزار شد. دکتر مجید اسماعیلی، به‌عنوان سومین سخنران به ارائه توضیحاتی درخصوص نامه تاریخی امام پرداخت و گفت: امام (ره) حد و حدود فضای کلی انقلاب اسلامی را با تعدادی

پیام و سخن مشخص کرد و در بحث هنر هم با این‌نامه کار عجیبی انجام دادند. امام(ره) با ادبیاتی قاطع بیان می‌کند که هنر انقلابی چه باید باشد. وی گفت: اهمیت هنر مانند اهمیت جایگاه امر به معروف و نهی از منکر است. باید مفاهیم و موضوعات مختلف را به زبان هنر بیان کنیم. در دنیای هنر با استعدادهایی ذاتی مواجه هستیم که نمی‌توان آنها را انکار کرد. مادامه ۴ سال انقلاب مدام به هنرمندان سفارش دادیم. حاصل

گفت‌وگو

علی قوی تن، کارگردان فیلم «رویای سهراب» در گفت‌وگو با «جام جم»:

سینماداران فقط به پول فکر می‌کنند

کهنسال که از دوستان قدیمی سهراب بوده، همراه همسرش در این خانه زندگی می‌کند و وقتی مرادید از شباهت بین من و سهراب تعجب کرد. امروز بازدید از این خانه به‌عنوان یکی از اماکنی که سهراب در آن تردد داشته، آزاد است. صاحبخانه عکس‌هایی از سهراب را به دیوار سالنش آویخته بود و من در کمال ناباوری عکسی از خودم را بین آن عکس‌ها دیدم. سکوت کردم و حرفی نزدم که این عکس من است اما برایم جالب بود به دلیل شباهت زیاد، حتی دوست سهراب که سال‌ها با او معاشرت داشته هم ما را با هم اشتباه گرفته‌است! چند سال پیش کتابی درباره سهراب چاپ شد که عکس من را به جای سهراب روی جلدش کار کرده بودند! آنجا هم سکوت کردم. چون این کتاب چاپ و منتشر شده بود.

[۱] فیلم شما، بخش حساسی از عاشقانه‌های سهراب سپهری را روایت می‌کند. چطور شد برای ساخت این اثر این بخش از زندگی او را انتخاب کردید؟
سهراب دو سال پیش از این‌که متوجه بیماری‌اش شود، یعنی سال ۵۶ سفری به کاشان می‌کند. تا جایی که تحقیقات من نشان می‌دهد این سفر آخرین سفر سهراب به کاشان بوده‌است. او در این سفر به نوستالژی‌هایش برمی‌گردد و من در روای سهراب، این بخش را روایت کرده‌ام که حاوی عاشقانه‌گی‌های سهراب است. عاشقانه‌گی‌هایی که حتی در کتاب‌هایی راجع به سهراب هم به آن اشاره نشده‌است و من این اطلاعات را در صحبت‌هایی که با دوستان نزدیک سهراب داشتم به دست آوردم. کما این‌که بعدها همین عاشقانه‌ها می‌شود منبعی برای الهام شعرها و نقاشی‌های سهراب. **[۲] سهراب سپهری از مشهورترین شاعران معاصر است که بیشتر اشعارش در قالب نیمایی بود. باتوجه به تحقیقات مفصلی که در ارتباط با ایشان داشتید، به چه دینگاهی درباره جایگاه سهراب در هنر معاصر ایران رسیدید؟**

سهراب اشعارش را در قالب نیمایی شروع کرد. به این خاطر که در ابتدای کار تأثیر زیادی از نیما می‌گرفت. بنابراین سعی داشت شعر نو بگوید و البته در مراحل اول چندان موفق نبود اما به حوزه ادبیات اشراق و تسلط کافی داشت. تصور می‌کنم در آن سال‌ها قدری بین نقاشی و شعر سرگردان بود و مرتب از شعر به نقاشی و از نقاشی به شعر روی می‌آورد. او به هر دوی این هنرها وابستگی داشت و در نهایت زمانی سهراب، سهراب شد که سفرهای زیادی به خارج از ایران کرد. در واقع سفر به چین، ژاپن و هند بیشتر از سفر به آمریکا و اروپا روی او تأثیرگذار بود.

[۳] به چه دلیل فکر می‌کنید کشورهای آسیایی روی سهراب تأثیر بیشتری نسبت به کشورهای اروپایی و آمریکایی گذاشته‌اند؟

انسان‌ها در وجودشان ذاتی دارند که وقتی این ذات با اشیا، اماکن و محیط پیرامون‌شان همگرایی داشته باشد، سبب شکوفا شدن ذوق و دانش‌شان می‌شود. برای سهراب هم ظاهر فضا و تاریخ و تفکر کشورهای آسیایی لایه‌هایی از وجودش را که تا آن روز خاموش مانده بود، شکوفا می‌کند. بعد از این سفرها بود که سهراب به نوعی خودش را پیدا می‌کند، اشعارش از قالب بیرون می‌آید و زبان و سبک خودش را در شعر پیدا می‌کند. شاید بعضی‌ها سبک شعر سهراب را ساده بینگارند و فکر کنند حتی خودشان هم توانایی سرودن مانند آن را دارند اما در عمل نمی‌توانند.

[۴] خودتان کدام‌یک از اشعار سهراب را دوست دارید؟
واقعاً نمی‌توانم بگویم کدام‌یک را بیشتر می‌پسندم. هر خطی از سهراب که می‌خوانم برایم دوست داشتنی است و هر کدام معانی و مفاهیم خود را دارند.

این عمل را در حال حاضر می‌بینیم. مابین اندیشه و استعداد اگر تکیه و تأکید بر استعداد قرار داده شود وضعیت‌مان این می‌شود ولی اگر تکیه و تأکید بر اندیشه باشد مسأله تفاوت می‌کند. ما از روحانیت و اندیشمندان‌مان گله داریم که اندیشه خود را برای بیان از طریق هنر ارائه نمی‌دهند و در این زمینه تعامل نمی‌کنند. در حوزه نظریه‌پردازی عرصه هنری دچار ضعف هستیم و باید در این حوزه کار جدی انجام دهیم.

سیاسی می‌پردازد از آن تقدیر شود یا باید خیلی سطحی و صرفاً در حد یک سرگرمی باشد.

بعد از ۲۵ سال فعالیت به خوبی می‌دانم اگر روی این دو موضوع کار شود، بازخورد خوبی از جانب مخاطب دریافت می‌شود. بخشی از زندگی سهراب سپهری باید همان‌گونه که بود به تصویر کشیده‌می‌شود من به‌عنوان کارگردان نمی‌توانستم ساز و آوازی در آن بگذارم یا دیالوگ‌های امروزی به آن بیفزایم یا نمی‌توانستم رنگی سیاسی به آن بدهم که در فستیوال‌های بین‌المللی هیاهو به پا کند و مخاطبان داخلی‌اش زیاد شود. زاویه نگاه من به عاشقانه‌های سهراب در روای سهراب طوری بود که پنج جشنواره معتبر جهانی آن را به نمایش گذاشته و از آن تقدیر کردند. حتی در جشنواره مسکو منتقدان گفتند این فیلم به گونه‌ای شباهت به فیلم‌های تارکوفسکی دارد. کرونا هنوز تقریباً کنترل نشده بود که روای سهراب در تاشکند، بخارا، سمرقند و خیوه اکران شد و مردم آنجا واقعاً استقبال خوبی از آن کردند. مردم باید از فیلمی درباره سهراب حمایت کنند که فیلمسازان دیگر هم گرایش به ساخت آثاری درباره مفاخر ادبی داشته باشند.

[۵] و در پایان، دنیای فیلم روای سهراب برای دوستان و آشنایانی که از نزدیک سهراب را دیده‌اند، چقدر باورپذیر است؟
خیلی، پیش از اکران عمومی یک نمایش خصوصی در دفتر کارم برای چند نفر از دوستان سهراب گذاشتم. دوستانی که امروز دیگر همگی کهولت سن دارند. آنها خیلی فیلم را دوست داشتند و حتی به من گفتند سهراب فیلم شما از خود سهراب هم سهراب‌تر است. به هر حال من سال‌ها در سینمای واقعگرا مشغول فعالیت بودم و در روای سهراب سعی کردم از زاویه نگاه خودم پرده از زوایای پنهان سهراب بردارم. چه‌بسا همین بخش از زندگی سهراب از زاویه نگاه کارگردانی دیگر به شکل دیگری درآید، اما آنچه مسلم است این که درباره زندگی هر کدام از مفاخر ادبی یا رها یا رها می‌توان فیلم ساخت.

اولین بار که عکس فیلم را دیدیم، با خودمان گفتیم مگر می‌شود از سپهری تصویری با این کیفیت به جای مانده باشد و بعد با کمی دقت در آن عکس پی بردیم که او سهراب نیست، این که علی قوی‌تن است! کارگردانی که این گونه به سهراب سپهری بدل شده بود، البته او شباهت اولیه زیادی با شاعر عزیز کاشانی داشت ولی گرم خوبی هم روی صورت او شده بود، که این شباهت را بیشتر می‌کرد اما ماجرا فقط این نبود. کسانی که علی قوی‌تن را از نزدیکی می‌شناختند، بر این باورند که او نه تنها به لحاظ ظاهری شبیه سهراب است، بلکه از منظر خلق و خو و منش رفتاری نیز به سهراب شبیه است و ساخت فیلمی درباره بخشی از زندگی سهراب سپهری از دغدغه‌های چندین ساله او است. با

علی قوی‌تن، کارگردان، نویسنده و بازیگر نقش سهراب در فیلم «رویای سهراب» که این روزها روی پرده سینماهاست، گفت‌وگو کردیم.

[۶] فرهنگ و هنر ما، چهره‌های شناخته شده کم ندارد. چرا از این میان، سهراب سپهری را برای ساخت فیلم برگزیدید؟

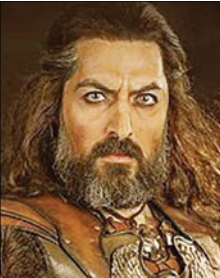
به دو علت: نخست این‌که از نوجوانی به اشعار سهراب علاقه داشتم و با آنها ارتباط خوبی برقرار می‌کردم. دیگر آن‌که از همان روزها به هر کسی می‌رسیدم، شباهت چهره‌ام را با سهراب یادآوری می‌کرد؛ شباهتی که البته خودم هم به آن واقف بودم. از سال ۸۱ برای ساخت مستندی راجع به سهراب سپهری مشغول تحقیق درباره ایشان بودم و در خلال این تحقیق با اشخاص زیادی مانند مرحوم مفتی کاشانی، معصومه سحون و... و گفت‌وگو کردم. معصومه سحون برای تعریف کرد در یکی از روزهایی که سهراب در بیمارستان پارس بستری بود. کنار او بودم و دستم بر شانه‌اش بود که یک لحظه گفت: آخ دلم و تمام کرد. سال ۹۶ برای پیش‌تولید فیلم روای سهراب به مکان‌های مختلفی مثل روستای چنار در نزدیکی کاشان رفتم. سال‌ها پیش، خواهر سهراب در این روستا زندگی می‌کرد البته مدت‌هاست این خانه را دکتر ی خربیده‌است.

اکران

اکران «جنگ جهانی سوم» چگونه خواهد بود؟

با مشخص شدن «جنگ جهانی سوم» به‌عنوان نماینده سینمای ایران در اسکار ۲۰۲۲، زمینه اکران این فیلم فراهم شده‌است. همایون اسعدیان، سخنگوی شورای صنفی نمایش در این زمینه گفت: ما به پیش‌کننده جنگ جهانی سوم اعلام کرده‌ایم شورای صنفی نمایش آمادگی لازم را برای هر نوع همکاری در جهت اکران این فیلم دارد. طبق مقررات بخش فیلم‌های بین‌المللی اسکار، نمایندگان سینمایی کشور باید در فاصله ۱۱ دی‌ماه ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۱ در کشور مبدأ، حداقل هفت روز اکران تجاری عمومی داشته باشند. اسعدیان ادامه داد: بخش‌کننده فیلم، چه درخواست اکران سراسری در تمام کشور را داشته باشد و چه پیشنهاد برای نمایش محدود در یک شهرستان، ما آماده هستیم خارج از تمام قواعد معمول، فرآیند نمایش این فیلم را تسریع کنیم تا فیلم آقای هومن سیدی، با آمادگی بیشتری در اسکار ۲۰۲۲ حضور پیدا کند. در سال‌های اخیر، برخی فیلم‌ها نظیر «خورشید» مجید مجیدی، نمایش محدودی در آنها در یک شهرستان تجربه کردند.// ایرنا

اشکان خطیبی «اسفندیار رویین تن» می‌شود

اشکان خطیبی با موسیقی- نمایش «هفت‌خوان اسفندیار» به کارگردانی حسین یارسانی همراه‌امسال به تالار وحدت می‌آید. هفت‌خوان اسفندیار یکی از داستان‌های مشهور شاهنامه، اثر حکیم ابوالقاسم فردوسی است که

در هفت خوان، حکایت سفر پرماجرای اسفندیار رویین تن به قصد رها نندن خواهرانش همای و به آفریداز جنگ تورانیان را روایت می‌کند. پیش‌تر حسام منظور، محمد ریاضت، رضارد، مونا صوفی، نیکا افکاری، سروین ضابطیان و سایه یارسانی بازیگران نقش‌های پیشوتن، رئیس قبیله و همای و به آفرید (خواهران اسفندیار) معرفی شدند. امین حیایی در نقش گزگسار تورانی، غزل شاکری در نقش کتابیون مادر اسفندیار، امیرکاوه آهنین‌جان در نقش گشتاسب شاه ایرانی، اصغر بیران در نقش ارجاسب شاه تورانی، الهام کردا در نقش جادوزن و سروش کریمی نژاد در نقش جاماسب پیشگونی‌زدگیر بازیگران هستند. هفت خوان اسفندیار محصول سازمان هنری رسانه‌ای اوج، برداشتی آزاد از شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی به نویسندگی محمدرضا کوهستانی پاییز امسال با مشارکت بنیاد فرهنگی- هنری رودکی در تالار وحدت اجرا می‌شود. / جام جم

جام جم

۹

سینما

CINEMA

چهارشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۱
شماره ۶۳۱۴

یادداشت

نشانی شاعران در سینمای ایران

علی رستگار گروه فرهنگ و هنر

شاعران بزرگ و نامدار ایران به قدری در داخل و خارج شهره و زبان‌زد هستند و فرهنگ و ادبیات غنی سرزمین‌مان را نمایندگی می‌کنند که چندان نیازی به رنگ و لعاب سینمایی و روایت شخصیت و زندگی‌شان در قالب فیلم برای معرفی ندارند اما به هرحال این گزاره نباید توجیهی برای کم‌کاری وی‌بی‌اعتنایی سینمای ایران در این زمینه باشد و جای خیلی از شاعران به‌عنوان چهره‌های ملی در فیلم‌های ما خالی است. این حال سینمای ایران آن قدرها هم با شعر، قهر و بیگانه نیست و به جز قاب‌بندی‌ها و دیالوگ‌هایی که گاهی به شعر پهلوی می‌زند و عبارت سینمای شاعرانه از آن استنباط می‌شود، در طول این سال‌ها پیوندهایی واضح و گاهی غریب با شعر و شاعری داشته است. البته ساخت فیلم درباره شاعران بزرگ و شناخته شده ایران سهم چندانی در این میان ندارد و تعداد نمونه‌هایی که با محوریت و نقش تعیین‌کننده شعر باشد، ناچیز است. اولین نمونه فیلم «فردوسی» محصول سال ۱۳۱۲ است که جزو نخستین فیلم‌های تاریخ سینمای ایران به شمار می‌آید و عبدالحسین سینتا، کارگردان و بازیگر شناخته شده آن روزگار که علاقه و ارادت خاصی به فرهنگ و ادبیات ایران داشت، زندگی شاعرو حماسه‌سرای پرواوزه ما را به تصویر می‌کشد. فیلم «مست عشق» به کارگردانی حسن فتحی با محوریت زندگی مولانا و شمس تبریزی هم جزو آثار متأخر با موضوع شاعران برجسته فارسی و ایران است که در انتظار نمایش عمومی به سری می‌برد.

همین فیلم «رویای سهراب» ساخته علی قوی‌تن که با بازی خودش در نقش سهراب سپهری این روزها روی پرده سینماهاست، یکی دیگر از معدود آثار سینمای ایران درباره یک شاعر مهم و برجسته است. حالا که بحث سهراب سپهری مطرح شد، بد نیست به حضور متفاوتش در چند فیلم سینمای ایران اشاره کرد که نام‌شان و امدار کلماتی از اشعار این شاعر محبوب است. مهم‌ترین‌شان «خانه دوست کجاست؟» ساخته عباس کیارستمی است که با تصاویر و سینمای شاعرانه‌اش، نقش به‌سزایی در شهرت و محبوبیت سینمای ایران در جهان داشت. کیارستمی اصافیلیم‌خانه دوست کجاست را با اشاره و ادای دین به شاعر مشهور شروع می‌کند و می‌نویسد: «با یاد سهراب سپهری...» نام فیلم از ابتدای این شعر نشانی «سهراب انتخاب شده است: «خانه دوست کجاست؟ / در فلق بود که پرسید سوار/ آسمان مکنی کرد...» اشعار سهراب سپهری باز هم الهام‌بخش فیلمسازان دیگر برای نام‌گذاری آثارشان شد. اسم فیلم «کفش‌هایم کو؟» ساخته کیومرث پوراحمد هم از شعر «کفش‌هایم کو؟ چه کسی بود صدا زد: سهراب؟...» و «اسب حیوان نجیبی است» ساخته عبدالرضا کاهانی هم بخشی از شعر بلند «صدای پای آب» است. آن‌جا که می‌گوید: «من نمی‌دانم که چرا می‌گویند: اسب حیوان نجیبی است، کیوت زیباست.» فیلم «آب را گل نکند!» ساخته انسیه شاه‌حسینی با بازی رویا نونهالی هم اشاره به «آب را گل نکنیم / در فرودست انگار کفتری می‌خورد آب...» سروده سهراب دارد.

علاقه کیارستمی به شعر، باعث شد او به جز خانه دوست کجاست؟ بعدها باز هم اسم یکی از فیلم‌هایش را با ارجاع به یک شعر و یکی شاعر سرشناس انتخاب کند: «یاد ما را خواهد برد» از فروغ فرخزاد. یکی دیگر از شعرهای این شاعر هم تبدیل به اسم فیلمی از حمید رخسانی شد: «پرواز را به خاطر بسپار». به جز این‌ها فیلم‌هایی مثل «تک درخت‌ها» سعید ابراهیمی فر، «سایه خیال» حسین دلیر، «نان و شعر» کیومرث پوراحمد و «ایران سرای من است» پرویز کیمیای و، از معدود فیلم‌هایی هستند که با محوریت شعر و شاعری ساخته شده‌اند.

قاب

شاعر در کنار تابلوی نقاشی‌اش

این روزها که فیلم «رویای سهراب» به کارگردانی علی قوی‌تن درباره زندگی سهراب سپهری روی پرده سینماهاست، بد ندیدیم عکسی از این شاعر معاصر منتشر کنیم تا بتوانید بهتر میان‌گرم‌بازیگر نقش سهراب و خود وی مقایسه کنید. در این عکس، شاعرو نقاش کاشانی در کنار یکی از مشهورترین تابلوهای خود از مجموعه درخت‌ها در کارگاه نقاشی‌اش دیده می‌شود.